

PORT
PAYÉ
HELLAS

'Ελεύθερη πληροφόρηση

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: 'Ο Μητροπολίτης 'Αττικής και Μεγαρίδος ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ

'Αριθμός φύλλου 229

16 Μαΐου 2008

Πατήματα καί στραβοπατήματα

Μαγεμένοι οί πολλοί από τό όραμα τής άσταμάτητης, προοδευτικής έναλλαγής έμπειριών κατά τήν κούρσα τους στό γήπεδο τής ιστορίας. Καί καταγοητευμένοι από τήν πολυχρωμία καί τή συναρπαστική δομή τών έπαγγελιδών, πού εισάγουν καθημερινά τά άνανεωμένα διαφημιστικά σπότς τής σύγχρονης, άδιάκοπα φρεσκαριζόμενης κουλτούρας. Μέ άνεση, μέ προθυμία καί μέ άπερίσκεπτη βιασύνη, άποσύρουν νοϋ καί καρδιά από τά, μόλις χτεσινά, έντυπωσιακά πλάνα, πού τούς είχαν καθηλώσει καί τούς είχαν κερδίσει. Καί άνασυνθέτουν τά όράματά τους καί τήν πορεία τους, σύμφωνα μέ τίσ έξτρεμιστικά νεόκοπες, έντελώς άδοκίμαστες, προδιαγραφές, πού ύπόσχονται καινούργια άνοίγματα περιπετειώδους έξερεύνησης του άπέραντου άγρου τής ευτυχίας καί καινούργιες γεύσεις όνειρικής ικανοποίησης.

Η σύγχρονη διαφημιστική βιομηχανία καί ή έξαρτημένη πρακτική ίχνογραφούν τήν πρόοδο ώς μιá άνεση, τρελλή, κίνηση. Πυ-

κνή έναλλαγή πλάνων ζωής. Διαδοχική δοκιμή παραστάσεων, δράμάτων, κατακτήσεων και επιδιώξεων, πού έκτυλίζεται και επιβάλλεται μέ τό ρυθμό μιᾶς αυτοματοποιημένης μηχανῆς. Δίχως νά ἀφήνονται περιθώρια ἀξιολόγησης και ἀποτίμησης τῆς καινούργιας πρότασης. Καί δίχως νά ἐπιτρέπει στόν ἑαυτό του ὁ δοκιμαστής ἄνθρωπος τόν, ἔστω, στιγμιαῖο γλυκασμό ἀπό τό χτεσινό ἀγώνα του και ἀπό τή βιαστικά θησαυρισμένη δόση τῆς ἐμπειρίας του. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου αἵωνα σύρεται βιαστικά και ἐκβιαστικά ἀπό τό «χτές» στό «σήμερα», ἀπό τό πλάνο τῆς εὐτυχίας, πού διαφημιζόταν και πρυτάνευε, μόλις χτές, στήν προθήκη τῶν σημερινῶν ἐλκυστικῶν προτάσεων τῆς παγκοσμιοποιημένης ἀγορᾶς. Στό πλάνο, πού σκαρώθηκε και προβλήθηκε σήμερα τό πρωῖ, μέ τήν προοπτική νά ὑποσταλεῖ και νά σβήσει μέσα στήν πρώτη σκιά τῆς ἐρχόμενης νύχτας.

Αὐτή ἡ πυκνότητα τῶν προτάσεων και ἡ ταχύτητα τῶν ἀλλαγῶν ἀμπλοκάρει τή διαδικασία θετικῆς ἀξιολόγησης τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπινου μόχθου. Καί ἀκυρώνει τήν «ἔλλογη» και «ἐν-συνείδητη», προοδευτική ἀναμόρφωση και βελτίωση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς του. Παραδομένος και ἀναπαυμένος στήν ὑπερταχεία ἀμαξοστοιχία τῆς ἀλλαγῆς, δέχεται παθητικά τίς εἰκόνες, πού τοῦ προβάλλονται και βιώνει, ταυτόχρονα, τό φευγαλέο θάμβος τοῦ ταξιδιώτη και τή μελαγχολία τοῦ ἀνέστιου.

Ξεφυλλίζοντας τίς δημοσιογραφικές ἐπισημάνσεις τῶν καιρῶν ἡμᾶς και ρίχνοντας γρήγορες ματιές στίς νευρικές, φευγαλέες φυσιογνωμίες τῶν τηλεοπτικῶν παραθύρων μας, εἰσπράττουμε τήν ἐπίμονη διάκριση τῆς πρότασης και τοῦ σχήματος ζωῆς, πού κυριάρχησε κατά τή δεκαετία τοῦ '60 και πού, πρίν ἀκόμα ὀριστικοποιήσει τά θετικά ἢ τά ἀρνητικά τῆς ἀποτελέσματα, βυθίστηκε στήν περιφρόνηση και στή λησμοσύνη. Καί, ἀμέσως μετά, ἀκοῦμε νά γίνεται λόγος γιά τό στυλ τῆς δεκαετίας τοῦ '80, γιά τό ἀνανεωτικό κύμα τῆς δεκαετίας τοῦ '90 ἢ γιά τίς ἐντελῶς πρόσφατες προτάσεις τῆς αὐγῆς τῆς τρίτης χιλιετηρίδας.

Αραγε, ποιά πρόταση, ἀπ' αὐτές, πού προβλήθηκαν διαδοχικά, κατά τή ροή τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας, δικαιούται νά κρατήσει τό ἔπαθλο τῆς προοδευτικότητας; Ποιά ἀξίζει νά ἐγγραφεῖ στόν πίνακα τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης, ὡς πρωτοποριακή και ὡς

πληρωτική τῶν μεγάλων ἐλπίδων τοῦ ἀνθρώπινου γένους;

Αν ἐπιχειρήσουμε μιά σύγχρονη σφιγγομέτρηση, θά ἀνακαλύψουμε, ὅτι ἡ σημερινή γενιά, οἱ ἐπιβάτες τοῦ μοντέρνου, ἀεικίνητου τρένου τῆς προοδευτικότητας, ἀποσύρουν τό βλέμμα ἀπό τίς δεκαετίες, πού τίς θεώρησαν προοδευτικές καί ἀναπτυξιακές οἱ πατεράδες τους καί περιορίζονται νά τίς ἀποκαλοῦν ἐλλειμματικές καί σκοταδιστικές. Καί βιάζονται νά τίς διαγράψουν, νά τίς ἀφανίσουν, γιά νά μή στέκονται ἐμπόδια, ἀνασχετικά στή δική τους προοδευτική ἀναβάθμιση.

Αὐτές οἱ ἀρνητικές ἐκτιμήσεις καί αὐτές οἱ περιφρονητικές ἀποσύρσεις τῆς νεανικῆς προσοχῆς ἀπό τά ἐντελῶς πρόσφατα πλάνα ζωῆς, γκρεμίζουν τή στημένη κλίμακα τῆς προόδου καί ἀφήνουν ἀναπάντητα τά καυτά ἐρωτήματα, πού γεννοῦν καί ὀξύνουν τήν ἀγωνία. Ἐραγε, αὐτό πού τό θαυμάζουμε, πού τό υἰοθετοῦμε καί τό ἀγοράζουμε(!) σήμερα, μπορεῖ νά ἐκτιμηθεῖ ὡς σοφά μελετημένη ἐπιλογή, πού δέ θά ἀναγκαστοῦμε νά τήν ἀπαρνηθοῦμε καί νά τήν πετάξουμε, μόλις αὔριο; Ὡς βῆμα θετικό στήν ἐπίπονη ἀνηφορία τῆς προόδου, πού δέ θά μᾶς ὀδηγήσει στό χάος καί στό αἶσθημα τῆς κατασπατάλησης τῶν προσωπικῶν χαρισμάτων μας; Ἐν, μελετώντας τόν πίνακα τῆς νεωτερικότητας, βιώνουμε τήν ἀποστροφή πρὸς τά ἀναπτυξιακά πατήματα τῶν πατεράδων μας καί τά χαρακτηρίζουμε, μέ εὐκολία καί μέ ἀποστροφή, παραπατήματα, ποιά ἔγγυση ἔχουμε, πῶς καί τά δικά μας, σημερινά πατήματα, δέ θά ἐκτιμηθοῦν ὡς παραπατήματα, ἀπό κείνους, πού θά πάρουν τή σκυτάλη τῆς ἀνάπτυξης καί τῆς προόδου ἀπό τό δικό μας χέρι;

Οταν κάνουμε λόγο γιά πρόοδο, ὅταν σχεδιάζουμε σταδιακή ἀναβάθμιση τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας, τῶν ἐκφράσεων καί τῶν δημιουργημάτων τοῦ πνεύματός του καί τῆς δεξιότητάς του, δέ δικαιούμαστε νά στενεύουμε τό ἄνοιγμα τῶν ἐπιλογῶν μας καί τῶν ἐφαρμογῶν μας ἀποκλειστικά καί μόνο στά γεννήματα τοῦ δικοῦ μας νοῦ καί τῆς δικῆς μας καρδιάς. Δέ δικαιούμαστε νά μονοπωλοῦμε τήν πρόοδο καί νά στεκόμαστε ἀγέρωχοι αὐτοθαυμάζοντας τήν εὐτέλειά μας. Τά βιώματα τῆς σύγχρονης, πλατειᾶς μάζας καί ἡ ἀτίμητη κληρονομική ἐμπειρία τῶν πατέρων μας καί τῶν παππούδων μας μποροῦν νά φωτίσουν τή διαδρομή μας καί νά σταθεροποιήσουν τό περπάτημά μας.

Οί διακριτοί ρόλοι

Ιστορικά νεοφανής ή θεωρία τών «διακριτῶν ρόλων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας». Εὐρημα βολικό, στήν ἐπιχείρηση τεχνητῆς κάλυψης ὑποπτῶν σχεδιασμῶν καί δημιουργίας ἐπικοινωνιακοῦ κλίματος δῆθεν ἀρμονικῆς συμπορείας. Ἐκπέμπεται ἀκατάπαστα ἀπό τούς φορεῖς τῆς κοσμικῆς καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας. Καί κυκλοφορεῖ εὐρύτατα στούς διαδρόμους καί στά κανάλια τῆς ἐνημέρωσης. Ἐμφανίζεται ὡς σημεῖο σύμπτωσης ἀπόψεων καί ὡς ὀριοθέτηση κοινῆς ἀποδοχῆς τῶν παραδοσιακῶν δραστηριοτήτων τῆς ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέσα στόν εὐρύ, ἀπόλυτα ἐκκοσμικευμένο, ὀρίζοντα τῆς Πολιτικῆς ἐξουσίας.

Ὡστόσο, προσεκτικῆ μελέτη τῶν «δεδομένων» ὀδηγεῖ στό ἀποκαλυπτικό συμπέρασμα, ὅτι ἡ θεωρία τῶν «διακριτῶν ρόλων» φορτίζεται, ἀπό τούς «συμβαλλόμενους»(!) καί μὴ «ἐναρμονιζόμενους»(!) παράγοντες, μέ διαφορετικὴ νοηματικὴ γόμωση. Ἄλλο ὄραμα καί ἄλλη στόχευση ἔχουν στό μυαλό τους οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες καί ἄλλη ἐλπίδα ἐκφράζει ἡ ὀμηγυρῆ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων. Ἔτσι, ἀντί τό

μῆνυμα νά φτάνει στούς ἀποδέκτες τῆς ἐνημέρωσης, ὡς καταστάλαγμα διακριτικῆς μελέτης τοῦ προβλήματος «σχέσεων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας» καί ἀποσαφηνισμένης κατακύρωσης τοῦ προνομίου τῆς ἐλευθερίας καί τῆς αὐτονομίας, καταλήγει νά λανσάρεται μέ διαφορετικὴ-ἀπό κάθε πλευρά-λεκτικὴ ἐπένδυση καί, τελικά, νά λειτουργεῖ ὡς διχαστικὴ συνθηματολογία. Ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας καί, κατά προέκταση, πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη Της, ἀντιλαμβάνονται καί ὀριοθετοῦν τὴ θεωρία τῶν «διακριτῶν ρόλων», ὡς ἔντιμη παραδοχὴ τῆς ἰδιομορφίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βιώματος καί ὡς κατακύρωση τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας, τόσο στήν ὀργάνωση τῶν διοικητικῶν ἐκκλησιαστικῶν δομῶν, ὅσο καί στήν ἔκφραση ἀποψης, κάθε φορά, πού ἡ ἐπικαιρότητα ἀνοίγει τό ντοσιέ τῶν προβληματισμῶν καί φέρει σέ κρίση καί σέ ἀποτίμηση καινούργια μοντέλα ζωῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὄχθη, οἱ παράγοντες τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, πού αὐτοδιαφημίζονται ὡς «ἐκσυγχρονισμένοι» καί ὡς «προοδευτικοί» καί ὄλοι ὅσοι αὐτοστρατεύονται, πεισματικά, στήν «ἀποϊεροποίηση» τῆς ζωῆς καί στή στήριξη τοῦ «ἀθεϊστικοῦ κεκτημέ-

νου», έννοοῦν τή φόρμουλα τῶν «διακριτῶν ρόλων», ὡς τό ἔνταλμα ἐκδίωξης καί τῶν ποιμένων καί τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν περίβολο τῆς σύγχρονης κοινωνικῆς καί ἐκπολιτιστικῆς δραστηριότητας καί τό στρίμωγμά τους στίς χωματερές τῶν ἱστορικῶν ἀποβλήτων.

Λίγο ψάξιμο στή σωρευμένη κατά τούς ἑσχατούς καιρούς ἐμπειρίας, στίς θεωρητικές, ἀπό καθέδρας ὑψηλῆς διανόησης, διατυπώσεις, στά, κατά καιρούς, ἐπεισοδιακά ξεσπάσματα διαφωνιῶν καί στίς ἐμπρηστικές, μαχητικές ἀντιπαραθέσεις, πείθουν πῶς καί οἱ δύο πλευρές (ναί καί οἱ δύο πλευρές) δέν ἔχουν ἀποσαφηνίσει ἤ δέν τολμοῦν νά ἀποσαφηνίσουν μέ ἐπάρκεια τό νοηματικό βάρος τῆς «κοινά ἀποδεκτῆς»;) φόρμουλας καί δέν ἔχουν ἐναρμονίσει τούς σχεδιασμούς τους καί τήν πρακτική τους πρός τίς διακηρύξεις τους.

Ἡ ἑλληνική πολιτική ἡγεσία, μετά τόν ἀπελευθερωτικό ἀγῶνα τοῦ 1821 καί ἀμέσως μετά τό σχηματισμό τοῦ ἐλεύθερου ἑλληνικοῦ κράτους, ἐπιδίωξε νά κρατήσῃ ὑποχείρια τήν Ἐκκλησία καί διαμόρφωσε τό σύστημα διοίκησής Της κατά τό ὑπόδειγμα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, πού λειτουργοῦσε, ἐκείνη τήν ἐποχή, ἐξαρτημένη ἀπόλυτα ἀπό τή θέληση τοῦ Τσάρου. Τό σύστημα «τῆς Νόμῳ κρατούσης Πολιτείας», ὅπως ἀποκλήθηκε, προέβλεπε τήν πλήρη ἐξάρτηση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό Κράτος καί τήν εὐχέρεια δυναμικῆς καί προσδιοριστικῆς παρέμβασης τοῦ ἀνώτατου ἄρχοντα στά ὄργανα διοίκησής Της μέ τό διορισμό φιλι-

κῶν του ἢ ἀπόλυτα ὑποτεταγμένων Ἱεραρχῶν, ὡς μελῶν τῆς Συνόδου.

Πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ, ὅτι κατά τίς πρῶτες δεκαετίες τοῦ ἐλεύθερου βίου, οἱ ἐπεμβάσεις καί ὁ πνιγμός τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης ἦταν τέτοιοις, πού, ἀκόμα καί γιά νά ἐπισκεφθεῖ ὁ Ἐπίσκοπος μιά ἐνορία τῆς ἐκκλησιαστικῆς του δικαιοδοσίας, ἔπρεπε νά ζητήσῃ τήν ἄδεια τοῦ Νομάρχη.

Μέ τόν καιρό, κάποιες ἀκρότητες χαλάρωσαν. Ὁ κεντρικός, ὅμως, ἄξονας τῆς κρατικῆς παρεμβατικότητας ἐξακολούθησε νά λειτουργεῖ καί νά προκαλεῖ ἀναστολές ἤ καί στρεβλώσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ποιμαντικῆς διακονίας.

Γιά τά ἀρνητικά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἀνισομεροῦς συνεργασίας Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ἔχουν γραφεῖ πολλά. Ἐχουν ἐπισημανθεῖ καί ζυγοσταθμιστεῖ οἱ πλοκές καί οἱ συνέπειες τῶν παρεμβάσεων. Καί ἔχουν κατατεθεῖ προτάσεις, γιά λυτρωτική ἀποδέσμευση καί γιά τή δραστηριοποίηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, κάτω ἀπό τόν ἀνέφελο οὐρανό τῆς ἀκηδεμόνευτης ἐλευθερίας.

Σέ κάποιες φάσεις καί ἡ πολιτική ἐξουσία, πιεσμένη ἤ καί ἀναγκασμένη ἀπό τή σύγχρονη συνθηματολογία γιά ἐξασφάλιση τῶν ἀτομικῶν ἐλευθερικῶν σέ ὅλα τά ἐπίπεδα τοῦ δημόσιου βίου, ἀποτόλμησε μιά δειλή χαλάρωση τῶν δεσμῶν. Ἐπαψε νά παρακολουθεῖ καί νά ποδηγετεῖ, μέ τήν παρουσία τοῦ Κυβερνητικοῦ τῆς Ἐπιτρόπου, τίς ἐργασίες καί τούς προγραμματισμούς τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. Καί ἀπόσυρε τήν ἀπαίτησή της νά συνέρχεται καί νά ἀποφασίζει τό ἀνώτατο διοικητικό ὄργανο

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, μόνο μετά ἀπό τὴν ἔκδοση σχετικοῦ Βασιλικοῦ ἢ Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Ἡ χλωμή αὐτὴ χαλάρωση δὲν ἀνοιξε τὸ δρόμο γιὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἀποδέσμευση. Τὰ ἀποτελέσματά της ὑπῆρξαν πενιχρά. Καί τὸ αἶσθημα τῆς πνιγμονῆς, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, ἀφόρητο.

Κατὰ τὴν ἔσχατη τούτη περίοδο τὸ σλόγκαν «τῶν διακριτῶν ρόλων» προβλήθηκε σπάταλα ἀπὸ παράγοντες τοῦ δημόσιου βίου καί ἀπὸ δημοσιογράφους. Καί χρησιμοποιήθηκε γιὰ νὰ στριμώξει τὴν ἑλληνικὴ Ἐκκλησιακλῆρο καί λαό-στό περιθώριο τῆς σιωπῆς καί τῆς ἀπραξίας.

Ἄν κανεὶς ἀναδιψήσει τίς εἰδήσεις τῆς ἐπικαιρότητας, θά βρεθεῖ μπροστά σὲ μιὰ ἰδιότυπη ἀλληλουχία, δηθθεν, ἀναγκαίων ἐκχρονιστικῶν κρατικῶν προτάσεων καί, παράλληλα, σὲ μιὰ καταφορά κατὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, πού παραμένει πεισματικά «ἀγκιστρωμένο»(!) στίς μεσαιωνικὲς δομές του. Θά συναντήσει τὴν αὐθαίρετη καί ἀνεδαφικὴ ἶχνογράφηση τῆς δηθθεν ἀδυναμίας τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀνοιχτεῖ στὴν πρόοδο καί νὰ προσαρμοστεῖ στό πνεῦμα καί στίς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς.

Οἱ θεωρητικοὶ τοῦ ἀθεϊστικοῦ «μοντερνισμοῦ» βομβαρδίζουν ἀκατάπαυστα τὰ μυαλά τῶν νεοελλήνων μὲ τὴν προπαγανδιστικὴ «διαφώτισή τους». Μὲ τὸ διασυρμό τοῦ πακέτου τῶν ἀξιών, πού μᾶς παράδωσαν οἱ ἡρωϊκὲς γενιές τῶν προγόνων μας. Καί μὲ τὸ ἐντυπωσιακὸ λουστράρισμα τῶν συν-

θημάτων καί τῶν προτάσεων, πού ἀνυψώνουν σὲ περιωπὴ ἀκηδεμόνευτης ἐλευθερίας τὴν ποδοπάτηση τοῦ Θεϊκοῦ Νόμου καί τὴν προσχώρηση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου στό ἄθλημα τῆς ἀσυδοσίας.

Τὰ ὄργανα τῆς ἐπίσημης, κρατικῆς ἐξουσίας, ἄλλοτε ἐνσωματωμένα συνειδησιακά στό ἴδιο μπλόκ τῆς νοσηρῆς ἐγωπάθειας καί ἄλλοτε, ἐξ ἀνάγκης καί φόβου, εὐθυγραμμισμένα μὲ τὸ παγιωμένο παραλήρημα τῆς ἐποχῆς, ἐπεξεργάζονται τὰ θεσμικὰ διαγράμματά τους, καταργώντας διατάξεις, πού διασώζουν τὴ δοκιμασμένη καί καταξιωμένη κλίμακα τῶν ἀξιῶν καί εἰσάγοντας καινούργια ἤθη καί καινούργιες πρακτικὲς. Ὅχι γιατί αὐτὰ τὰ βρίσκουν ἀξιολογότερα καί ἱκανὰ νὰ ἀνυψώσουν τὴ στάθμη τῶν πολιτιστικῶν μας κατακτήσεων. Ἀλλὰ γιατί αὐτὰ τὰ ἐπιβάλλει ἡ μοντέρνα διαλεκτικὴ καί οἱ ντιρεκτίβες, πού ἔρχονται ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν «διασημοτήτων», τὰ ἀναπτυγμένα σ' ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη.

Ἄν κάποιος παράγοντας ἢ κάποιο μέλος τῆς Ἐκκλησίας, βρεῖ τὸ θάρρος νὰ διαμαρτυρηθεῖ ἢ νὰ διατυπώσει, δημόσια, διάφορη ἄποψη, θά καταντήσει στόχος ὀμαδικῆς βολῆς. Ἡ θά εἰσπράξει τὸ χλευασμό, ὅτι ζεῖ στό σκοτεινὸ μεσαίωνα, ἢ θά δεχτεῖ τὴν ὑπόμνηση, ὅτι οἱ ρόλοι τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Πολιτείας εἶναι «διακριτοί», σαφῶς ξεκομμένοι καί διάφοροι καί αὐτός, ὡς «ἀπολίθωμα» τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σκοταδισμοῦ, δὲν ἔχει κανένα δικαίωμα νὰ ξεπερνάει τὰ «ἐσκαμμένα». Νὰ παρεμβαίνει σὲ γήπεδα, πού δὲν τοῦ ἀνήκουν. Νὰ ἐπικρίνει σχεδιασμούς, πού διακινούνται ἔξω ἀπὸ τὸ

χώρο του. Νά αξιολογηί ποιότητα ζωής, πού δέ διαθέτει τά αναγκαία κριτήρια, γιά νά τήν άποτιμήσει.

Τέτοιες άναφορές καί καταφορές θά τίς συναντήσετε στίς στήλες τοῦ ήμερήσιου Τύπου καί θά τίς λουστείτε, άν στηθείτε, γιά λίγο ή γιά πολύ, στά άνοιχτά παράθυρα τών τηλεοπτικῶν συσκευῶν σας. Δέ θά παρακολουθήσετε, όμως, ποτέ μιά σοβαρή καί άμερόληπτη έρμηνεία τοῦ ὄρου «διακριτοί ρόλοι». Κανένas άπό τούς κρατικούς αξιωματούχους, ή τούς ύποστηρικτές τοῦ καινοφανοῦς σχήματος, δέ θά σās άναλύσει τήν έκταση καί τό βάθος τών διακριτῶν ρόλων. Δέ θά σās ύποδείξει τή γραμμή ασφάλειας, πού ὀριοθετεί τίς έκατέρωθεν δικαιοδοσίες. Καί δέ θά αίτιολογήσει, γιατί μιά διατύπωση άλλης γνώμης ή μιά διαμαρτυρία ένάντια στή θεσμοποίηση τοῦ διαφθαρμένου μοντέλου ζωής καί τοῦ σάπιου πολιτιστικοῦ προϊόντος, πού εἰσάγονται άπό τά κέντρα τών πολλαπλῶν πολιτικῶν καί οίκονομικῶν συμφερόντων, άποτελεί άγκύλωση μυαλοῦ στά ξεπερασμένα σχήματα καί άπόπειρα διαιώνισης τοῦ «μεσαιωνικοῦ» σκοταδισμού.

Ἐνάγκη νά έπισημανθεῖ καί μιά άλλη άσάφεια. Σέ ποιό σύνολο ανθρώπων άπευθύνονται ή πρέπει νά άπευθύνονται οἱ έντεταλμένοι φορεῖς τοῦ ενός ή τοῦ άλλου ρόλου; Σέ ποιούς έχει τό δικαίωμα νά μιλάει ή Ἐκκλησία; Καί σέ ποιούς ή Πολιτική έξουσία καί τά έξαρτημένα ὄργανά της;

Τό λαϊκό στοιχείο, πού συναπαρτίζει τό δεμένο Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, δέν εἶναι, παράλληλα καί κομμάτι τῆς

κοινωνίας, πού διορίζει, μέ τήν ψήφο του, τήν πολιτική ήγεσία καί πού εἰσφέρει, μέ τόν ὄβολό τῆς φορολόγησής του στή διαμόρφωση καί ανάπτυξη τῆς σύγχρονης ζωής; Αὐτός ὁ ἴδιος λαός δέν εἶναι ὁ ύπεύθυνος καί ύπόλογος κληρονόμος καί διαχειριστής τῆς πολύπλευρης καί πολύτιμης έμπειρίας τών προγόνων του; Δέν εἶναι ὁ συνεχιστής καί συγγραφέας ή, τουλάχιστο, μέλος τῆς συγγραφικῆς ὁμάδας τών λευκῶν σελίδων τῆς έπικαιρότητας; Ἐπιτρέπεται νά άπομονωθεῖ ή φωνή του στά τείχη κάποιου έρειπωμένου κάστρου δῆθεν ξεπερασμένης άφελότητας καί τά αίτήματά του νά άποκλειστοῦν άπό τήν άτζέντα τῆς σύγχρονης προβληματικῆς;

Καί, αντίστροφα, ή ὁμάδα τών πολιτῶν, πού έπιμένει νά διαφοροποιεῖται καί νά άποκόπτεται άπό τά ὄραματα καί τίς έπιδιώξεις τῆς έκκλησιαστικῆς κοινότητας, δικαιούται νά μονοπωλήσει τίς στοχεύσεις καί τούς σχεδιασμούς τῆς έπικαιρότητας καί νά προδιαγράψει, σύμφωνα μέ τά δικά της «πιστεύματα» ή τά δικά της, θολά, συμφέροντα, τήν έξέλιξη τῆς καθημερινῆς ζωής καί τό δρομολόγιο τοῦ πολιτιστικοῦ ἄρματος, δίχως νά ύπολογίσει τίς κρίσεις, τούς άνασασμούς καί τούς γογγυσμούς τῆς άλλης πτέρυγας;

Ἡ Ἐκκλησία καί ή Πολιτεία έχουν άλλη στόχευση κατά τόν προσδιορισμό τών ὀριζόντων τους καί διακριτούς ρόλους στή διοικητική τους συναρμολόγηση, στή διατύπωση, στή διαχείριση καί στήν έξαγγελία τοῦ μηνύματός τους καί στήν έκτίμηση τών ανθρώπινων προσώπων. Ἄλλά άπευθύνονται στήν ἴδια αύλή τοῦ λαϊκοῦ μόχθου καί μιλοῦν στοῦς ἴδιους άν-

θρώπους. Ἡ Ἐκκλησία μεταφέρει ζωντανό καί δυναμικό τό μήνυμα τῆς Θείας Ἀγάπης καί διοχετεύει τούς χυμούς τῆς ἐξαγιασμένης ἐμπειρίας καί τῆς ἐξανθρωπισμένης ἀγιότητας στή σύγχρονη πρακτική. Καί ἡ Πολιτεία μεθοδεύει τήν ἀπρόσκοπη διαβίωση τῶν πολιτῶν τῆς χώρας, τήν ἰσόρροπη ἄσκηση τῆς ἐλευθερίας τους, τό σεβασμό τῶν ψυχικῶν τους θησαυρισμάτων καί τή σταδιακή ἀνύψωση τῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ.

Καί ἡ Πολιτεία καί ἡ Ἐκκλησία, πρὶν διατυπώσουν καί ἐξαγγείλουν τό λόγο τους, ἔχουν χρέος νά βάλουν αὐτί καί νά ἀκούσουν τό συνάνθρωπο. Ἡ Ἐκκλησία νά φέρει τήν «παραμυθία», τήν ἀνακούφιση, τήν τόνωση, τήν ἐλπίδα, τή ζεστασιά τῆς θείας Ἀγάπης. Καί ἡ Πολιτεία νά νομοθετήσει μέ ἐντιμότητα, νά ὀριοθετήσει τήν ἰσονομία, νά προφυλάξει τούς θεσμούς ἀπό ἰδιοτελεῖς παραχαράξεις καί ἀπό ἐκφυλιστικές ἐκτροπές, νά διασώσει τό κοινωνικό σῶμα ἀπό τή φθορά καί τή διαφθορά, νά κρατήσει ἀπρόσβλητο τό φράγμα τοῦ πολιτιστικοῦ της θησαυροῦ.

Ὅταν μέλη τῆς Ἐκκλησίας, παράγοντες τῆς διοίκησης ἢ περιφερειακά στοιχεῖα κλονίζουν, μέ τίς ἀθέμιτες πράξεις τους, τήν κοινωνική εὐρυθμία ἢ προσβάλλουν τούς θεσμούς τοῦ κράτους, τά κατεστημένα ὄργανα ἔχουν ὄλο τό δικαίωμα καί τήν ὑποχρέωση νά παρέμβουν, νά πατάξουν τήν ἐκτροπή καί νά ἐπιβάλουν τή νομιμότητα.

Ἀντίστοιχα, ὅταν οἱ πολιτικοί ἄρχοντες τοῦ τόπου ἐκμεταλλεύονται τή θεσμικά κατοχυρωμένη ἰσχύ τους, γιά νά παρανομήσουν, γιά νά ἐπικαλύ-

ψουν πράξεις ἐκφυλισμοῦ καί αἰσχύνης, ἢ σπρώχνουν τό ἄρμα τοῦ καταξιωμένου πολιτισμοῦ σέ στροφές ἐπικίνδυνες καί φθαρτικές τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας, κληρὸς καί λαός, πού εἶναι καί πολίτες τοῦ κράτους καί ψηφοφόροι, δικαιοῦνται καί ὑποχρεοῦνται νά φωνάξουν, νά διαμαρτυρηθοῦν, νά προτάξουν τά στήθη τους καί νά ἀγωνιστοῦν θαρραλέα, ὥστε νά ἀνακόψουν τό κύμα τῆς διαφθορᾶς καί νά διασώσουν τόν πολιτιστικό πλοῦτο καί τό γόητρο τοῦ τόπου.

Ὁ ἰσχυρισμός παραγόντων τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καί κάποιων καλῶν τοῦ δημοσιογραφικοῦ προτεκτοράτου, ὅτι οἱ «διακριτοὶ ρόλοι» ἀποκλείουν σύνολη τήν ἑλληνική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, τούς ποιμένες Της καί τήν εὐρύτατη κοινότητα τῶν μελῶν Της, ἀπό τό δημόσιο διάλογο, ὅτι Της στεροῦν τό δικαίωμα νά καταθέτει ἄποψη ἐπὶ κοινῶν προβλημάτων καί ὅτι τήν ὑποχρεώνουν νά αὐτοεγκλειστεῖ στους χώρους τῆς τελετουργικῆς διακονίας Της, εἶναι ἄστοχος καί ἀπαράδεκτος. Μέσα στήν ἑλληνική ἐπικράτεια δέν ὑπάρχουν προνομιούχοι, πού δικαιοῦνται νά μιλοῦν καί νά ἐπιβάλλονται καί πληβεῖοι, πού ὑποχρεοῦνται νά κρατοῦν ραμμένο τό στόμα τους καί, ἄφωνοι, νά σύρονται στήν ὀμηρία.

Τῆ δημόσια κατάθεση αὐτῶν τῶν ἀπόψεων θέλω νά τή συνοδεύσω καί νά τή συμπληρώσω μέ τήν ἐξαγόρευση μιᾶς ἐνδοεκκλησιαστικῆς κριτικῆς.

Κατά τή δεκαετία, πού μᾶς πέρασε, δεχτήκαμε τίς ἀσυγκράτητες ὁμοβρον-

τίες του Ἀρχιεπισκόπου Χριστόδουλου. Τίς ἐκτόξευε πρὸς κάθε κατεύθυνση, μέ τὴν πλαστικὴ ἔτικέτα, ὅτι εἶναι λόγος καὶ διδαχὴ, ὑπεύθυνη ἐνημέρωση καὶ μαχητικὴ ἀντίσταση τῆς Ἐκκλησίας, πού στόχευε στὴν ἀνάσχεση τῆς διαφθορᾶς καὶ στὴ διαφύλαξη τῶν χαρισματικῶν ἐμπειριῶν τῆς ἑλληνορθόδοξης παράδοσης. Μὲ τίς πυκνὲς παρεμβάσεις του καὶ μέ τὴ βροντώδη φωνὴ του προβαλλόταν ὡς στηλιτευτῆς τῶν ἐκφυλιστικῶν «πράξεων τοῦ σκότους», ἀπὸ ὁποιαδήποτε πτέρυγα καὶ ἂν προέρχονταν, καὶ ὡς ἰσχυρὸς μοχλὸς πίεσης, γιὰ τὴν εὐθυγράμμιση τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας μέ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέσμια. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, οἱ ἀντίπαλοί του ἢ οἱ στηλοβάτες τῆς ἄθειας κουλτούρας τὸν ἐγκαλοῦσαν ὡς εἰσβολέα στὸ φρούριο τοῦ κρατικοῦ «κεκτημένου», ὡς παράγοντα, πού ἐπιδίωκε νὰ ὑποτάξει στὸ θέλημα του καὶ στοὺς σχεδιασμούς του τὸ ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο καὶ νὰ σύρει τὴ σύγχρονη «φιλελεύθερη» πραγματικότητα στὴ σκοτεινιά τῆς πολιτισμικῆς καθυστέρησης.

Ποιά εἶναι ἡ ἀλήθεια;

Ὁ Χριστόδουλος ἔκανε ἓνα μεγάλο λάθος. Γιὰ νὰ εἶμαι ἀκριβέστερος, πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι διέπραξε ἓνα μεγάλο θεολογικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ ἀτόπημα. Μὲ τίς πυκνὲς καὶ ἠχηρὲς παρεμβάσεις του δὲν ἀσκοῦσε ποιμαντικὴ. Δὲν εἰσέφερε καὶ δὲν κατάθετε, στὸ φόρουμ τῆς ἰδεολογικῆς ἢ τῆς πολιτιστικῆς διαμάχης, ἄποψη νηφάλια, μεστή θεολογικοῦ νοηματισμοῦ τῆς ὑπαρξης καὶ Χάριτος, ἱκανῆς νὰ ἀναπλάσει τὴν καθημερινότητα. Ἄναβε φλᾶς προσωπικῆς προβολῆς. Καὶ προδιδόταν, ὅτι στόχευε στὴν ἐπικοινωνι-

ακὴ του ἀναβάθμιση. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν, ἡ πρακτικὴ του αὐτὴ νὰ φτάνει στίς ἀκοές καὶ στίς συνειδήσεις τῶν ἀποδεκτῶν τῆς ὡς πρόκληση, ὡς ἀκραία ἐκκοσμικευμένη ἔπαρση καὶ ὡς κούφιος θόρυβος.

Ὡς ποιμένας, εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὴν εὐχέρεια νὰ ἐνημερώνει καὶ νὰ διαφωτίζει τὸ λαό, γιὰ τὴν ἀξία ἢ τὴν ἀπαξία τῶν «εἰσηγμένων στό χρηματιστήριο τῶν πνευματικῶν ἀξιών» μοντέρνων ἀπόψεων καὶ σχημάτων ζωῆς καὶ γιὰ τίς «προοδευτικὲς» ἢ «ὀπισθοδρομικὲς» προτάσεις, πού ἀναρτῶνται καθημερινὰ στὸν πίνακα τῆς ἐπικαιρότητας. Καὶ εἶχε, ὄχι ἀπλῶς τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ τὴν ὑποχρέωση, νὰ παραχωρήσει τὴν ἐλευθερία καὶ σέ ὅλους τοὺς συνιεράρχες του καὶ σέ ὅλα τὰ κλιμάκια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ στίβου τὴν ἄνεση, νὰ ἐκφράσουν τὸν ἑαυτό τους, τὸ δυναμισμό τῆς πίστεως τους καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ προβληματισμοῦ τους, γιὰ ὅλα ὅσα ἐγγράφονται σήμερα ὡς μορφώματα τῆς νεωτερικότητας καὶ ὡς γλυκύτατοι καρποὶ τῶν κινήματων τῆς ἀπελευθέρωσης. Μὲ τὴν πρωτοβουλία του αὐτὴ θὰ ἐξασφάλιζε σέ ὀλόκληρο τὸ ἐκκλησιαστικὸ Σῶμα τὴν εὐχέρεια τῆς ἔκφρασης. Τῆς κριτικῆς στάθμισης τῶν προϊόντων ἢ τῶν ὑποπροϊόντων τῆς σημερινῆς κουλτούρας. Καὶ τῆς διαμόρφωσης εὐρύτατου φράγματος ἀντίστασης στὴν ἐπιχείρηση ἀποδόμησης τῶν ἰσχυρῶν στηριγμάτων τοῦ ἀνθρώπινου βίου.

Ὁ Χριστόδουλος σφετερίστηκε καὶ ἰδιοποιήθηκε τὸν τίτλο τῆς Ἐκκλησίας. Περπάτησε καὶ μίλησε, σάν νὰ ἦταν αὐτός καὶ μόνο ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔδειχνε, σέ κάθε του βῆμα καὶ μέ κάθε του κίνηση, πὼς τὸ πιστευμά

του έκφραζόταν με την άλαζονική διακήρυξη: «Ἡ Ἐκκλησία εἶμαι ἐγώ. Ὁταν μιλάω ἐγώ, μιλάει ἡ Ἐκκλησία. Ὁταν στηλιτεύω ἐγώ, στηλιτεύει ἡ Ἐκκλησία. Καί ὅταν κάποιος ἀντιλέγει στή δική μου ἀποψη ἢ ἀνοίγει πόλεμο ἐναντίον μου, ἀντιλέγει στό λόγο τῆς Ἐκκλησίας καί πολεμάει τήν Ἐκκλησία».

Πλάνη τραγική, πού ἐνεργοποίησε ἐντελῶς ἀρνητικά τό δόγμα «διακριτοί ρόλοι». Ἀντί νά ἀποδεσμεύσει καί νά ἀποστασιοποιήσει τό μηχανισμό τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης ἀπό τή μέγλη τῆς κρατικῆς, κοσμικῆς ἐξουσίας, ἔδωσε τό δικαίωμα στό ἀ-θρησκευτικό μπλόκ, νά σπρώξει ὀλόκληρο τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας στήν ἀπομόνωση καί νά σφετεριστεῖ, ὡς χῶρο ἀποκλειστικά δικῆς του ἐπιρροῆς καί ἀρμοδιότητας, τή χειραγώγηση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου στόν καθημερινά μεταβαλλόμενο λαβύρινθο τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Τό δεύτερο ἀτόπημα τοῦ Χριστόδουλου ἦταν, ὅτι οἱ παρεμβάσεις του δέ συνιστοῦσαν ἀνάλυση καί ὀλοκληρωμένη ἐνημέρωση. Δέν ἀκούστηκε ποτέ, σέ μιά δημόσια ἐμφάνισή του, νά προσεγγίζει μέ προσοχή καί ἐπιμέλεια κάποιο ἀπό τά προβλήματα τῆς ἐπικαιρότητας, νά ἐντοπίζει τά ὀλισθήματα, νά ὑπογραμμίζει τίς ἀρνητικές ἐπιπτώσεις, νά φωτίζει μέ ἐπάρκεια τή δική του πρόταση καί νά ἀνοίγει, μέ τήν ἄνεση τοῦ ἔμπειρου πνευματικοῦ ἡγέτη, τίς διαδρομές τοῦ διαλόγου πρὸς τό ἀληθινό καί τό γνήσιο.

Ὁ Χριστόδουλος ἀρεσκοῦταν στίς ἀτάκες. Στή μιά ἢ στίς δύο φράσεις, πού τίς ἐκτόξευε σά φωτοβολίδες ἢ σά βέλη, μέ τό σκοπό ἢ νά ἐμφανίσει λουστραρισμένο, σέ καινούργια ἐκδοσή, τό δικό του προφίλ ἢ νά πλήξει ἄμεσα

κάποιον ἀπό τούς μαχητικούς ἀντιπάλους του.

Ἦταν δέ τόσο δέσμιος στή διαλεκτική τοῦ ἐντυπωσιασμοῦ, πού δέν κατάφερνε νά ἐλέγξει τή ροή καί τήν ποιότητα τῶν συνημάτων του. Συχνά καταντοῦσε ἀντιφατικός καί μέ τή μιά ἀτάκα του ἀναιροῦσε τήν προηγούμενη. Τή μιά ἔδειχνε, ὅτι προσπαθεῖ νά διευρύνει τούς ὀρίζοντες καί νά φέρει τήν ἑλληνική πραγματικότητα ἐγγύτερα στό σύγχρονο εὐρωπαϊκό «κεκτημένο» καί τήν ἄλλη καταφερόταν λαῦρος ἐναντία στους εὐρωλιγούρηδες, σέ κείνους, πού τολμοῦν νά ἀπωθήσουν τήν Ὁρθόδοξη ἑλληνικότητα καί νά φέρουν στή χώρα μας τά προϊόντα τῆς πνευματικά καί θρησκευτικά ξεθωριασμένης Εὐρώπης.

Καί τό χειρότερο, πέρα γιά πέρα ἀπορριπτέο, ἦταν, ὅτι τίς ἀτάκες του αὐτές τίς πυροδοτοῦσε μέσα στό Ναό τοῦ Θεοῦ, κατά τήν προσφορά τῆς μεγάλης Θυσίας τῆς Εὐχαριστίας καί μπροστά σέ ἕνα ἀκροατήριο, πού δέν εἶχε τόν τρόπο νά ἀντιδράσει ἢ νά διατυπώσει τόν ὀποιοδήποτε ἀντίλογό του. Στήν ἡρεμῆ ἀτμόσφαιρα τῆς σιωπῆς καί τῆς προσευχῆς, κατά τίς στιγμές, πού ὀ κάθε πιστός ἀφήνεται στήν ὑπέρβαση τῶν ἐγκόσμιων φροντίδων («*πᾶσαν τὴν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν, ὡς τὸν βασιλέα τῶν ὀλων ὑποδεξόμενοι*»), ἐκεῖνος φρενάριζε ἀπότομα τά σκιρτήματα τῆς προσευχῆς ὀλου τοῦ ἐκκλησιάσματος καί φύτευε στίς καρδιές τόν πικρό σχολιασμό, τήν ἀντιπάθεια, τή μελαγχολία. Οἱ δράστες τῶν ἀνομιῶν καί τῶν ἐγκλημάτων δέ βρίσκονταν κείνη τήν ὄρα στή σύναξη. Δέν τόν ἄκουγαν. Καί δέν ἔπαιρναν τό μήνυμα τῶν καταφορῶν του. Οἱ πι-

στοί, πού τόν άκουγαν, έχαναν τό νήμα συνέχειας τοῦ προσευχητικοῦ λόγου τους καί γύριζαν, έκβιαστικά, στό γήπεδο τῆς σκληρῆς καί άποκρουστικῆς βιοπάλης.

Οί κόλακες του, οί άνθρωποι τῆς καμαρίλας του, πάσχιζαν νά τόν περιποιηθοῦν μέ τούς άκριτους, έπαινετικούς λόγους τους καί μέ κάποια τραβηγμένα δημοσιεύματα, πού τόν παρουσίαζαν ως άφοβο ήγέτη καί ως αὔστηρό έπικριτή τῆς παρανομίας καί τῆς διαφθορᾶς. Οί έκτός, όμως, τῆς άρχιεπισκοπικῆς αὐλῆς διέκριναν τή συμπαιγνία καί τή σχολίαζαν, ο καθένas μέ τόν τρόπο του.

Χρέος νά έγγίσουμε καί μιά άλλη άκάλυπτη όψη τῆς έπικοινωνιακῆς πολιτικῆς τοῦ άρχιεπισκόπου Χριστόδουλου καί τών παραγόντων, πού τοῦ συμπαραστέκονταν ή τόν σιγοντάριζαν. Κατά τίς δημόσιες έμφανίσεις τους, όχυρωμένοι στόν πύργο τοῦ άξιώματός τους, έκτόξευαν τά φαρμακερά βέλη τών κατηγοριών τους ένάντια στήν ποικίλη διαφθορά καί στούς πρωτεργάτες τῆς ήθικῆς έκθεμελίωσης τῆς σύγχρονης ζωῆς. Όταν, όμως, τό γύρισμα τοῦ χρόνου έφερε καί τήν άνατροπή τών συνθηκών, όταν τά καταπετάσματα τῆς άσυλείας τους καταξεσκίστηκαν καί τά σκάνδαλα τοῦ έσωτερικοῦ τους χώρου βρέθηκαν έκθετα στήν κοινή κριτική καί στήν άδυσώπητη χλεύη, τότε δέ βρῆκαν λόγια, γιά νά στιγματίσουν τό φαινόμενο καί δύναμη γιά νά ανακόψουν τόν κατήφορο.

Ό Χριστόδουλος, ο έξοργισμένος καί λαλίστατος κατήγορος τών εκ-

τροπών τῆς κοινότητας τών έκσυγχρονιστών, έμενε αὔτοφίμωμένος, άνίκανος νά μιλήσει, νά έξηγήσει τά φαινόμενα καί νά καταλογίσει ευθύνες στόν περίγυρό του καί στά πρόσωπα, πού, ακόμα καί μέ πράξεις όλοφάνερης πλαστογραφίας, εἶχε προωθήσει στά ανώτατα άξιώματα τῆς Έκκλησίας. Καί οί γύρω του, «ζεματισμένοι» καί αὐτοί καί άποδυναμωμένοι, προσπαθοῦσαν νά ανακαλύψουν διόδους διαφυγῆς από τή δημοσιογραφική πρόκληση καί από τή λαϊκή όργή.

Έκείνη τήν ώρα, ή θεωρία τών «διακριτών ρόλων» χρησιμοποιήθηκε ως καμουφλάζ τοῦ ήθικοῦ έκτραχλισμοῦ καί τῆς έκτυπῆς ένοχῆς. Περιέγραψε τά φαινόμενα ως έσωτερική υπόθεση. Καί έστειλε τό μήνυμα στούς «έκτός» νά περιοριστοῦν στά θέματα καί στά προβλήματα τοῦ δικοῦ τους χώρου καί νά αφήσουν έλεύθερη τήν εκκλησιαστική διοίκηση νά έπουλώσει τίς δικές της πληγές. Υπεύθυνη άντιμετώπιση, πού έξαγγέλθηκε, αλλά δέν πραγματοποιήθηκε.

Η πρακτική αὐτή, πού καταχωρίστηκε μέ μελανά γράμματα στή βίβλο τῆς νεότερης εκκλησιαστικῆς μας ιστορίας, αναγκάζει όλους μας στήν υπόμνηση καί στήν άναγνώριση τοῦ δικαίωματος λόγου καί κριτικῆς καί τῆς «άντίπερα» μαχητικῆς έπαλης.

Όπως όλοι οί άνθρωποι τῆς Έκκλησίας, τά άρχιερατικά στελέχη Της καί τά πιστά Της μέλη, έχουν τό δικαίωμα καί τήν υποχρέωση νά εκφέρουν τήν άποψή τους, νά επικρίνουν, νά στιγματίσουν ή νά άπορρίψουν σχεδιασμούς καί μεθοδεύσεις τών εκλεγμένων παραγόντων τῆς Πολιτείας, έτσι καί οί κοσμικοί άρχοντες, οί παράγον-

τες τῆς καθημερινῆς ἐνημέρωσης καί ὁ ὅποιος δὴποτε ἀνήσυχος πολίτης, ἔχουν ὅλοι τό δικαίωμα-γιατί ὄχι καί τό χρέος-νά στιγματίσουν καί νά ἀπορρίψουν τίς πράξεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων, πού δέ βρίσκονται ἐντροχιασμένες στήν Ἁγιοπνευματική, διάφανη Παράδοση τῶν φωτισμένων Πατέρων μας. Ἡ κριτική τους δέν πρέπει νά μᾶς αἰφνιδιάζει καί νά μᾶς πυροδοτεῖ σέ ἀλόγιστη ἐπιθετικότητα, ἀλλά νά μᾶς ὀδηγεῖ στό «κελλίον» τῆς περισυλλογῆς καί τῆς ἐντιμῆς αὐτοκριτικῆς.

••*

Ἄ ὀρισμός τῶν «διακριτῶν ρόλων», σκόπιμα παραχαραγμένος καί κακοερμηνευμένος, ἴσαμε τούτη τήν κρίσιμη ἱστορική καμπή, πρέπει νά ἀποσαφηνιστεῖ μέ ἀμεροληψία καί εὐπρέπεια καί νά λειτουργήσῃ ἐνωτικά τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ Σώματος καί ὄχι διχαστικά καί ἔξοντωτικά.

Ἡ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τίς προδιαγραφές της, στηρίζεται στούς Ἱερούς Κανόνες της καί προσφέρεται,

θυσιαστικά, στόν ἁγιασμό τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Καί πρέπει νά ἀσκεῖ αὐτή τήν ἀποστολή της ἀνεπηρέαστη ἀπό τά ἐποχιακά ρεύματα τοῦ κοσμικοῦ στίβου καί ἀπό τίς ἐντυπωσιακές μετατροπές, πού τή μιά μέρα θεσπίζονται καί τήν ἄλλη διαγράφονται.

Καί ἡ Πολιτεία, ταγμένη στήν ὑπερεσία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, στήν ὀργάνωση τῆς καθημερινότητας, στήν ἐπιβολή τῆς ἔννομης τάξης καί στήν ἐξασφάλιση τῆς κοινωνικῆς γαλήνης, πρέπει, μέ σοφή κρίση καί διακριτικές μεθοδεύσεις νά ἐκπληρώνει τό ρόλο της καί νά μὴ παρεμβαίνει ἐκβιαστικά ἐκεῖ, πού λειτουργεῖ ἡ ἱερότητα καί ἡ ἀποκλειστικότητα τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Δημιουργό του.

Θά χαροῦμε τήν ἀνατολή μιᾶς τέτοιας μέρας; Τό αἶτημα αὐτό, γιά τήν ὥρα, ἀποτελεῖ ὄραμα καί ἐλπίδα, πού ὑποβάλλονται, μέ παρρησία ἀλλά καί μέ σεβασμό καί πρός τίς δυό κατευθύνσεις.

Ο ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἄν ποτέ λείψει ἡ μίτρα
καί ἡ Mercedes,
Ποιός θά γίνῃ δεσπότης
σέ θέσεις κενές;

Ἄγις Φλογέρας

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

Ὁ Κουμαριανός στό προσκήνιο

Ἡ ἐφημερίδα «Παρασκευή + 13» καί στό φύλλο της τῆς 28.03.08, ἀφιέρωσε ὀλοσέλιδο ἄρθρο στήν παρουσίαση τῆς παρέμβασης τοῦ ΣΔΟΕ καί τοῦ κ. Ζορμπά στους λογαριασμούς τοῦ Μητροπολίτη Θεόκλητου Κουμαριανοῦ.

Μεταφέρουμε μερικά ἀποσπάσματα:

«ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ ΤΟΥ

Ἐξηγήσεις ἀπό τόν Θεόκλητο ζήτησε ὁ Ζορμπάς

Δέν ἦταν δικά μου, τά ἔδωσα στήν Ἐκκλησία, λέει ὁ ἴδιος.

«Πόθεν ἔσχες» ρωτᾶνε ΣΔΟΕ καί Γ. Ζορμπάς τόν πρώην Μητροπολίτη Θεόκλητο Κουμαριανό, ἕνα ἀπό τά "ὄρφανά" τοῦ μακαριστοῦ Χριστόδουλου, ὁ ὁποῖος κλήθηκε νά ἐξηγήσει πῶς βρέθηκε στους λογαριασμούς πού διαχειρίζεται ὁ ἴδιος μεγάλο χρηματικό ποσό.

Ὁ Θεόκλητος Κουμαριανός, ὁ ὁποῖος ἦταν ἕως τήν τελευταία ὥρα στό πλευρό τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου, δήλωσε στήν "Π+13" ὅτι πράγματι ὑπάρχει ἐπικοινωνία μέ τόν κ.

Ζορμπά, ἀλλά μετά τίς ἀπαιτούμενες διευκρινίσεις τό ζήτημα ἔχει κλείσει.

Μᾶς εἶπε ὁ κ. Κουμαριανός: "Ὁμογενής ἐπιχειρηματίας ἔδωσε γιά τούς πυροπαθεῖς στήν Ἑλλάδα 100.000 δολάρια (περίπου 68.000 εὐρώ), τήν ὥρα πού βρισκόμασταν στό Μαιάμι μέ τόν μακαριστό Χριστόδουλο γιά νά ἐγχειρισθεῖ. Τό χρηματικό αὐτό ποσό κατατέθηκε σέ λογαριασμό μου γιατί δέν ὑπῆρχε ἄλλη πρακτική δυνατότητα ἐκείνη τή στιγμή στά τέλη Αὐγούστου. Μόλις ἐπέστρεψα στήν Ἑλλάδα στά τέλη Ὀκτωβρίου προχώρησα στίς ἀπαιτούμενες διαδικασίες καί τά χρήματα μεταφέρθηκαν σέ λογαριασμό τῆς Ἐκκλησίας"...

Ὡς γνωστό, οἱ τράπεζες εἶναι ὑποχρεωμένες νά ἐνημερώνουν τίς ἀρμόδιες ἀρχές ὅταν πρόκειται γιά καταθέσεις μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν. Ἡ ἐνημέρωση πού εἶχε γίνει ἀφορᾶ ποσά ἄνω τῶν 2 ἑκατ. εὐρώ, κάτι πού αὐτομάτως ἀναφε πολύ κόκκινα φῶτα στό ΣΔΟΕ καί στήν ἀνεξάρτητη Ἀρχή τῆς ὁποίας προΐσταται ὁ κ. Ζορμπάς. Δέν ἀποκλείεται νά ἔχουν κληθεῖ καί ἄλλα πρόσωπα νά καταθέσουν σχετικά μέ τή διακίνηση μεγάλων ποσῶν τά ὁποῖα

βρέθηκαν σέ λογαριασμούς τῆς Ἐκκλησίας...

Τά ἔρωτήματα πού προκύπτουν ἀπό τήν περιπέτεια τοῦ Θεόκλητου Κουμαριανοῦ εἶναι τουλάχιστον τρία.

1. Ὑπάρχει ἔλεγχος μόνο γιά τό ποσό τῶν 100.000 δολαρίων ἢ μιλάμε καί γιά ἄλλα ποσά; Ὁ νόμος λέει μέν ὅτι πάνω ἀπό 25.000 εὐρώ γίνεται ἐνημέρωση ἀπό τήν τράπεζα πρός τίς ἀρμόδιες Ἀρχές, ἀλλά ἀσχολεῖται ὁ Ζορμπάς μέ ποσά πού δέν ξεπερνοῦν τίς 100.000 εὐρώ;

2. Ἐγινε ἔρευνα καί σέ παράγοντες τῆς Ἐκκλησίας γιά νά διασταυρωθοῦν τά ὅσα λέει ὁ σεβασμιότατος Θεόκλητος;

3. Ρωτήθηκε καί ὁ ὁμογενής πού κατέθεσε τά χρήματα ὑπέρ πυροπαθῶν;».

Σέ ἴστοσελίδα τῆς 28.03.08, μέ τήν ἔνδειξη «Γράφει ο/η Αἰμίλιος Πολυγένης, καί μέ ἐπιγραφή «Ἀπάντηση Βρεσθένης Θεοκλήτου γιά λογαριασμό», διαβάζουμε:

«Ὁ Μητροπολίτης Βρεσθένης κ. Θεόκλητος, μετά ἀπό δημοσίευμα ἐφημερίδας, πώς ΣΔΟΕ καί κ. Ζορμπάς ζητοῦν "Πόθεν ἔσχες", γιά μεγάλο χρηματικό ποσό πού βρέθηκε στόν προσωπικό του λογαριασμό, ἔβγαλε τήν ἐξῆς ἀνακοίνωση:

Εὐρισκόμενος στό Μαϊάμι μέ τόν μακαριστό Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο, ὁ Ἑλληνας ὁμογενής κ. Πάρης Κατσούφης ζήτησε ἀπό τόν μακαριστό

Χριστόδουλο νά τοῦ δώσει τραπεζικό ἀριθμό λογαριασμοῦ ὥστε νά καταθέσει τό ποσό τῶν 100.000 δολαρίων ὑπέρ τῶν πυροπαθῶν τῆς Ἡλείας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος μὴ ἔχοντας προσωπικό ἢ ἄλλο λογαριασμό πρόχειρο (ἄρα, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶχε μαζί του λογαριασμό μὴ πρόχειρο), ζήτησε ἀπό ἐμένα νά γίνει ἡ κατάθεση τοῦ παραπάνω ποσοῦ σέ δικό μου λογαριασμό ὥστε νά κατατεθοῦν σέ αὐτόν προσωρινά τά χρήματα, ὅπως κι ἔγινε.

Μετά τήν ἐπιστροφή μας στήν Ἀθήνα (26 Ὀκτωβρίου 2007), στίς 2 Νοεμβρίου 2007 ἐγώ ὁ ἴδιος ἔκανα τήν ἐκταμίευση τῶν χρημάτων καί τά ὁποῖα σέ συνεννόηση μέ τόν Ἀρχιεπιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατέθεσα στόν εἰδικό γιά τούς πυρόπληκτους τῆς Ἡλείας λογαριασμό τῆς Συνόδου μέ ἀπόδειξη πού ἀπεστάλη στό δωρητή καί φυλάσσεται στό ἀρχεῖο τῆς Συνόδου καί τό προσωπικό μου.

Ὁ Βρεσθένης Θεόκλητος

Σημείωση δική μας: Τά συντακτικά λάθη τῆς σύντομης αὐτῆς ἀνακοίνωσης, πρέπει νά χρεωθοῦν, ἀποκλειστικά καί μόνο, στήν γλωσσική κατάρτιση καί στή γραφίδα τοῦ Μητροπολίτη Θεόκλητου Κουμαριανοῦ.

Ἡ ἐφημερίδα «Ἐλευθεροτυπία» τοῦ Σαββάτου 29 Μαρτίου 2008, κάνει τό ἐξῆς σχόλιο:

Ὁ Κληρικὸς καὶ ὁ «ἐργοδότης» του

Ἡ Ἱερωσύνη εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Σὲ αὐτὸ τὸ ἔργο ὁ Κληρικὸς διαθέτει τὸν ἑαυτὸ του (ψυχὴ, σῶμα, δυνάμεις), νὰ γίνεи ὄργανο τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ ἔτσι εἶναι τὰ πράγματα, ἀπαραίτητο γιὰ τὸν Κληρικὸ εἶναι, νὰ βρῖσκεται σὲ συνεχή ἐξάρτηση καὶ κοινωνία μετὰ τὸ Θεό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ ἀντλεῖ Χάρη καὶ δύναμη γιὰ τὴ δι-

εκπεραιώση τοῦ ἱεροῦ ἔργου του. Πρέπει νὰ εἶναι ἄνθρωπος προσευχῆς καὶ λατρείας τοῦ Θεοῦ, μετὰ συνειδητὴ Μυστηριακὴ καὶ λειτουργικὴ ζωὴ, μετὰ ἔμπρακτη καὶ συνεπὴ ζωὴ πίστεως, μετὰ φόβο Θεοῦ καὶ ἐπίγνωση, ὅτι «οὐχ ἑαυτῶ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. 5,4). Προϊστάμενος καὶ «ἐργοδότης» τοῦ Κληρικοῦ εἶναι πρῶτιστὰ ὁ Θεός, στὸν ὁποῖο θὰ δώσει λόγο γιὰ τὸν τρόπο, μετὰ τὸν ὁποῖο διαχειρίστηκε τὴν Ἱερωσύνη, πού του δόθηκε.

Πόσο τὰ παραπάνω τὰ βιώνουν οἱ Κληρικοὶ τοῦ σήμερα; Ἀσφαλῶς δὲν μποροῦμε, νὰ ξέρομε τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ

Ἱερὸ μαῦρο (:) χρῆμα

«Ἱερά» ἀμοιβαῖα κεφάλαια, στά ὁποῖα πρόσφατα ἐπέδυσσε ὁ Θεόκλητος Βρεσθένης, κατὰ κόσμον Κουμαριανός, ἐρευνῶνται ἀπὸ τὴ Δικαιοσύνη, ἐνῶ φαίνεται ὅτι ἀνοίγει ξανά τὸ εὐαίσθητο θέμα τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἰσορροπιῶν στή μετὰ Χριστόδουλο ἐποχὴ.

Ἡ ὑπόθεση γιὰ τὸν Βρεσθένη ἀρχισε ἀπὸ ξένη τράπεζα πού δραστηριοποιεῖται καὶ στήν Ἑλλάδα. Στήν τράπεζα αὐτὴ ὁ Κουμαριανός διατηρεῖ λογαριασμό, προφανῶς ὡς διαχειριστής. Σ' αὐτόν κατατέθηκαν χρήματα ὑπὲρ τῶν πυρόπληκτων ἀλλὰ καὶ δωρεές ὁμογενῶν πού δόθηκαν γιὰ ἔξοδα τῆς ἱατρικῆς φοντίδας τοῦ ἀσθενοῦντος, τότε, Ἀρχιεπισκόπου.

Συνολικὰ 200.000 δολάρια. Ἡ τράπεζα τὸν Σεπτέμβριο ἀπέστειλε στήν Ἀρχὴ γιὰ τὴν καταπολέμηση τοῦ

μαύρου χρήματος μιά ἀναφορά, καθὼς ὁ τιτουλάριος μητροπολίτης εἶχε ἐπενδύσει σὲ ἀμοιβαῖα κεφάλαια τὰ 100.000 δολάρια, πού τὸ πιστωτικὸ ἴδρυμα γινώριζε ὅτι εἶχαν κατατεθεῖ γιὰ ἄλλο σκοπὸ.

Μέλος τῆς Ἀρχῆς, πού χρεώθηκε μετὰ τὴν διερεύνηση τῆς σχετικῆς τραπεζικῆς ἀναφορᾶς, ἔκρινε ὅτι ἡ "ἱερὴ" ἐπέδυσση ἔχει ἀξιόποιο ἐνδιαφέρον. Ἔτσι, ὁ Θεόκλητος καὶ τὰ ἀμοιβαῖα παραπέμφθηκαν στήν τακτικὴ Δικαιοσύνη, δίχως νὰ διαρρεύσει τὸ παραμικρό. Ἀπὸ τὸν ἀρμόδιο εἰσαγγελέα ζητεῖται τώρα νὰ διερευνήσει ἂν πίσω ἀπὸ τὴν ἐπέδυσση ἔχει τελεστεῖ τὸ ἀδίκημα τῆς ὑπεξαίρεσης. Α.Μπ.».

Τὰ τρία ντοκουμέντα ἀνοίγουν, γιὰ μιά ἀκόμα φορά, τὸ φάκελλο Κουμαριανοῦ. Οἱ ἐξελίξεις εἶναι ἀναπόφευκτες. Ἄς περιμένουμε...

τοῦ καθενός, γιὰ νὰ βγάλουμε στατιστικά στοιχεία. Σίγουρο ὅμως εἶναι, ὅτι πολλοὶ Κληρικοὶ προσπαθοῦν καὶ ἀνταποκρίνονται στὸ πρότυπο, πού ἀναφέραμε. Κάποιοι ἄλλοι ὥστόσο-ὄχι λίγοι, δυστυχῶς-ἀντιμετωπίζουν τὴν Ἱερωσύνη τους μὲ τρόπο, πού δείχνει, ὅτι δὲν τὴ βλέπουν σὰν ἔργο Θεοῦ καὶ ὅτι δὲν ἔχουν φόβο Θεοῦ. Αὐτὸ προβληματίζει ἐντονα τόσο τοὺς συμπρεσβυτέρους τους, ὅσο καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀδελφούς. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Κληρικοὺς βλέπουν τὴν Ἱερωσύνη σὰν μέσο πορισμοῦ ἢ καὶ πλουτισμοῦ ἀκόμη. Τοὺς ἐνδιαφέρουν μόνο τὰ Ἱερατικά καθήκοντα, πού «ἀποδίδουν» οἰκονομικά, τὰ ὁποῖα καὶ «κυνηγοῦν» ἐπιμελῶς, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα τοὺς ἀφήνουν ἀδιάφορους. Νοιάζονται γιὰ τὶς κηδεῖες, τὰ μνημόσυνα, τὶς βαπτίσεις, τοὺς γάμους, τοὺς ἀγιασμούς, τὰ εὐχέλαια, ἐνῶ τὸ Κήρυγμα, τὸ Κατηχητικό, ἡ Ἐξομολόγηση, οἱ τακτικὲς Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ «Ὁρθρος» καὶ ὁ «Ἐσπερινός», εἶναι ἐκτὸς ἢ ἐλάχιστα μέσα στὸ πρόγραμμά τους. Ἄλλοι πάλι τελοῦν τὰ Ἱερατικά μὲ πολλὴ προχειρότητα, βιασύνη καὶ ἀπροσεξία μέχρις ἀθεοφοβίας. Κάνουν κατὰ βούλησιν περικοπὲς στὶς Ἀκολουθίες-σὲ βαθμὸ «σφαγιασμοῦ» ἐνίστε-μασᾶνε τὰ λόγια, ἔτσι πού ἡ Ἀκολουθία ἀκούγεται σὰν συνειρμὸς ἀκατάληπτων ἤχων, μεταλαμβάνουν τοὺς πιστοὺς, χωρὶς νὰ προσέχουν μὴ παραπέσει κάτι ἀπὸ τὴν Ἁγία Κοινωνία, μεταβάλλουν τὸ Μυστήριό τῆς Ἐξομολογήσεως σὲ μιὰ πρόχειρη διαδικασία «στὸ πόδι». Ἄλλοι φθάνουν, νὰ δίνουν ἀθεόφοβες συμβουλὲς στοὺς πιστοὺς, ὅπως «ἐλάτε ὅλοι νὰ κοινωνήσετε, σᾶς τὸ λέω ἐγώ» κ.ἄ. παρόμοιες. Αὐτοὶ ὅλοι ἀμαυρώνουν τὴν εἰκόνα τοῦ Ὁρθοδόξου Κληρικοῦ.

Μπορεῖ ἄραγε νὰ γίνεи κάτι, πού θὰ διορθώσει τὰ πράγματα; Μακροπρόθεσμα, ἐὰν προσεχθεῖ ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες καὶ τοὺς πνευματικοὺς πατέρες ἡ ποιότητα τῶν προσερχομένων στὸν Κλήρο, μπορεῖ νὰ βελτιωθεῖ τὸ ἐπίπεδο τῶν Κληρικῶν μας. Τὸ Εὐαγγέλιο καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, ἐὰν ἐφαρμοστοῦν πιστὰ στὸ θέμα αὐτό, εἶναι οἱ ὁδηγοὶ γιὰ τὸ ποιοὶ πρέπει νὰ εἰσέρχονται στὶς τάξεις τοῦ Κλήρου. Κάποια βελτίωση ἐπίσης μπορούμε, νὰ περιμένουμε στὸ ἐγγὺς μέλλον στὶς Μητροπόλεις ἐκεῖνες, πού ὁ ποιμενάρχης τους θὰ ἐνδιαφερθεῖ γιὰ τὴν ἀναβάθμιση καὶ διόρθωση τῶν πρεσβυτέρων τῆς ἐπαρχίας του, μὲ τὶς συμβουλὲς, μὲ τὴν ἐκπαίδευση σὲ ἱερατικὲς συνάξεις, ἢ καὶ τὴν αὐστηρότητα, ὅπου χρειάζεται.

Στὴν κοσμογονικὴ ἐποχὴ μας εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία νὰ ἔχει ποιμένες εὐλαβεῖς καὶ ἀγίους. Ἔτσι μόνο θὰ συνεχίσει θεαρέστως τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν.

Γέρων πρεσβύτερος

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Δεκαπενθήμερο Δελτίο

Ἐκκλησιαστικῆς Ἐνημέρωσης

Κωδικός 2360

Ἰδιοκτήτης-Ἐκδότης

ὁ Μητροπολίτης

Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ

Διεύθυνση

19011 Αὐλών Ἀττικῆς

Τυπογραφεῖο Κωνσταντίνου Σανιδᾶ

Ἰωαννίνων 6, Μοσχάτο

ISSN 1790-482X